

Riksförbundet FUB, för barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning

Policy: Skola och utbildning

Allmänna principer:

FUB anser att vi aktivt ska arbeta i riktning mot en skola för alla. Med en skola för alla avses att skolan ska anordnas så att den är lika ändamålsenligt för alla elever, oavsett möjligheter, förutsättningar och behov. Utmärkande är flexibilitet med den enskilde elevens förutsättningar, behov och intressen i centrum (1).

FUB anser att en skola för alla och en inkluderande utbildning förutsätter ökad samverkan mellan skolformerna. Med inkludering menar vi rätt att delta i det sociala livet i skolan, rätt att delta utifrån de egna förutsättningarna, att få göra sin röst hörd samt en reell möjlighet att påverka utbildningen. Utbildningen ska vara av god kvalitet och ge ett socialt och kunskapsmässigt utbyte (2).

FUB anser att följande är viktiga kvalitetsindikatorer som behöver säkerställas på vägen mot en skola för alla:

- Skolan måste hitta fungerande arbetssätt som gör det möjligt att anpassa innehåll och undervisningsmetoder till elevernas olikheter. Det måste finnas utrymme att avsätta tillräckligt med tid för planering och förberedelse av lektioner.
- Elever med utvecklingsstörning, som så önskar och har behov av det, ska ha rätt att få undervisning i mindre sammanhållna grupper. I arbetsgrupperna ska specialpedagogik, anpassad metodik samt struktur och helhetssyn erbjudas.
- En garanti för att kommunerna öronmärker resurser för elever med utvecklingsstörning ska finnas.
- Rektorer som har ansvar för elever med utvecklingsstörning och pedagoger som undervisar elever med utvecklingsstörning ska ha specialpedagogisk kompetens med inriktning mot utvecklingsstörning och kunskap om alternativa kommunikationssätt.
- Pedagoger som undervisar elever med utvecklingsstörning ska ha åldersadekvat grundutbildning, d.v.s. en lärare som undervisar elever i åldrarna 7-13 år ska ha en utbildning som motsvarar årskurs 1-7, och ämneskunskap.
- Elevassistentens roll behöver tydliggöras och stärkas. Assistenten ska ge pedagogiskt stöd, d.v.s. underlätta för eleven att tillgodogöra sig undervisningen medan pedagogen utformar undervisningen och bestämmer vad det pedagogiska stödet ska bestå av.
- Elever med utvecklingsstörning ska ha tillgång till anpassade läromedel, personliga hjälpmedel, kognitiva hjälpmedel och kognitivt stöd.

(1) Definition FUNKIS – funktionshindrade elever i skolan (SOU 1998:66)

(2) Definition inkludering: Peder Haug, professor i pedagogik, Norge

- Samtliga skolor ska vara fysiskt tillgängliga.

Valfrihet

- Valfriheten begränsas genom att hemkommunen, enligt skollagen, kan neka att betala s.k. tilläggsbelopp för barn och elever, med ett omfattande behov av särskilt stöd, som önskar att gå i fristående förskola, grundsärskola eller gymnasiesärskola alternativt i annan kommuns förskola eller skola. **FUB anser** att barn och elever med funktionsnedsättning ska ha samma möjligheter som andra att välja förskola och skola.
- Vårdnadshavare har, i de flesta fall, rätt att välja skolform för barn med utvecklingsstörning. **FUB anser** att förbehållet i skollagen om att inte ta hänsyn till vårdnadshavarnas vilja vid val av skolform, om det finns synnerliga skäl med hänsyn till barnets bästa, ska utgå. Vid ev. misstanke om att ett barn far illa kan socialtjänstlagen, SoL, i stället tillämpas.
- Huvudmannen avgör, enligt skollagen, om en elev i grundsärskolan huvudsakligen ska läsa ämnen eller ämnesområden (träningsskola). **FUB anser** att vårdnadshavarna ska ha rätt att välja inriktning inom grundsärskolan.
- Rektorn beslutar, enligt skollagen, efter samråd med eleven och vårdnadshavarna, vilket nationellt eller specialutformat program som en elev ska gå på i gymnasiesärskolan. **FUB anser** att eleven och vårdnadshavarna ska ha rätt att ta beslut om val av program
- **FUB anser** att elever med utvecklingsstörning ska ha rätt att söka ett nationellt program i gymnasiesärskolan i valfri kommun. Elev som är i behov av bostad med särskild service, enligt LSS, på studieorten har rätt till detta.
- Huvudmannen för utbildningen avgör, enligt skollagen, om en elev som tas emot på ett individuellt program i gymnasiesärskolan ska ges yrkesträning eller verksamhetsträning. **FUB anser** att eleven och vårdnadshavarna ska ha rätt att ta beslut om inriktning inom det individuella programmet.
- Enligt skollagen kan hemkommunen neka kostnadsfri skolskjuts för elever, som är i behov av skolskjuts men väljer att gå i en annan skolenhet (gäller alla skolformer) än den där kommunen annars skulle ha placerat dem. **FUB anser** att valfrihet vid val av skola ska garanteras genom att rätten till skolskjuts ska vara kopplad till eleven med funktionsnedsättning.

Förskolan

- **FUB anser** att utgångspunkten ska vara att barn med utvecklingsstörning ska få en plats i en vanlig barngrupp i en förskola i det område där familjen är bosatt, om familjen så önskar. Barnet har då rätt till särskilt stöd.

(1) Definition FUNKIS – funktionshindrade elever i skolan (SOU 1998:66)

(2) Definition inkludering: Peder Haug, professor i pedagogik, Norge

- **FUB anser** att särskilt anpassade förskoleavdelningar ska erbjudas som ett alternativ för barn med grav/omfattande utvecklingsstörning och flerfunktionsnedsättningar och/eller stor infektionskänslighet.

Förskoleklass

- **FUB anser** att utgångspunkten ska vara att barn med utvecklingsstörning ska få en plats i vanlig förskoleklass i det område där familjen är bosatt, om familjen så önskar. Barnet har då rätt till särskilt stöd.

Grundsärskola/grundskola

- **FUB anser** att företrädare för skolan i god tid innan skolstart, förslagsvis det år barnet fyller 5 år, ska kontakta vårdnadshavarna och börja planera för barnets skolstart. Skolans information ska vara saklig och tydlig. Information ska ges både muntligt och skriftligt om grundskolan och grundsärskolan och vad val av respektive skolform kan innebära för eleven på kort och lång sikt. Skolan ska utse en särskild kontaktperson.
- Ett beslut om mottagande i grundsärskolan ska föregås av en utredning av barnet, vilket regleras i skollagen. Samråd ska ske med barnets vårdnadshavare.
FUB anser att den del av utredningen som omfattar en psykologisk bedömning ska utföras av en psykolog med god kunskap om utvecklingsstörning och alternativa kommunikationsätt.
FUB anser att informationen till vårdnadshavarna om utredningens resultat ska vara uppriktig och tydlig och ges på ett taktfullt sätt.
- **FUB anser** att en elev med utvecklingsstörning som väljer att gå i grundskolan ska garanteras adekvat särskilt stöd. Enligt skollagen ska ett skriftligt åtgärdsprogram upprättas.
- **FUB anser** att det är viktigt att skilja på kunskapsutveckling och omvårdnad, inte minst för elever som studerar inom inriktningen träningskola..
- **FUB anser** att undervisningen av elever med flera och omfattande funktionsnedsättningar behöver utvecklas. En satsning på pedagogisk forskning kring denna elevgrupp är nödvändig.

Gymnasiesärskolan/gymnasieskolan

- **FUB anser** att gymnasiesärskolans utbud av program och inriktningar behöver utökas för att garantera större valmöjligheter. Som en följd av detta måste samverkan mellan kommunerna öka för att garantera att många olika program och inriktningar kan erbjudas.
- **FUB anser** att de nationella programmen ska vara kursindelade (i likhet med gymnasieskolan) med möjlighet till olika kunskapsnivåer.

(1) Definition FUNKIS – funktionshindrade elever i skolan (SOU 1998:66)

(2) Definition inkludering: Peder Haug, professor i pedagogik, Norge

- **FUB anser** att det i alla kommuner ska finnas studie- och yrkesvägledare som är utbildade i riktning mot arbete med grundsärskolans och gymnasiesärskolans elever.
- **FUB anser** att tillgången till och kvaliteten på den arbetsplatsförlagda utbildningen (APU) måste förbättras väsentligt.
- **FUB anser** att det ska vara en tydlig koppling mellan de nationella program en kommun erbjuder och matchande arbeten inom kommunen.
- **FUB anser** att en lärlingsutbildning inom gymnasiesärskolan ska införas.

Vuxenutbildning

Personer med utvecklingsstörning ska, enligt konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (MR-konventionen), få tillgång till allmän högre utbildning, yrkesutbildning, vuxenutbildning och livslångt lärande på lika villkor som andra.

- **FUB anser** att personer med utvecklingsstörning, oavsett grad av funktionsnedsättning, ska ha samma möjligheter som andra vuxna att utvecklas och skaffa sig nya kunskaper. Detta innebär att vuxenutbildning för personer med utvecklingsstörning måste erbjudas i stor omfattning, med olika form och innehåll samt svårighetsgrad.
- **FUB anser** att sÄrvux ska byggas ut och program- och kursinnehållet breddas.
- **FUB anser** att sÄrvux Även ska erbjudas för vuxna som gått det individuella programmet på gymnasiesÄrskolan. Kriteriet "har förutsÄttningar att tillgodogöra sig utbildningen" (skollagen 21 kap 16 §) ska inte kunna utestÄnga vissa elevgrupper.
- **FUB anser** att eftergymnasial yrkesutbildning med direkt koppling till den lokala arbetsmarknaden ska erbjudas i stor omfattning.
- **FUB anser** att den ekonomiska tryggheten ska vara sÄkerstÄlld under studietiden.

(1) Definition FUNKIS – funktionshindrade elever i skolan (SOU 1998:66)

(2) Definition inkludering: Peder Haug, professor i pedagogik, Norge